

Den gode aflevering

Eleverne på Københavns Idrætsefterskole ved en masse om, hvordan man kaster eller sparker til en bold. Men bolden lander alligevel ikke altid præcis der, hvor det var tiltænkt. Sådan er det også med de ord, der ofte følger i kølvandet på en dårlig aflevering. De lander heller ikke altid der, hvor de gør mest gavn. Hvilket er en skam, for gode, sproglige afleveringer betyder meget for modtagerens lyst til at kaste sig ud i endnu en præstation, hvor bolden lander præcis der, hvor den skal.

Af Trine Vendelboe Juul, Journalist

Morten Olsen rejser sig med eksplosiv kraft og med halsen langt ind over sidelinien råber han alt, hvad han kan. Vi kan ikke høre, hvad han siger, men vi kan se, at han er ophidset. Det er lidt anderledes med Anja Andersen. Fordi det foregår indendørs på et meget mindre areal, kan vi som regel høre, hvad hun af sine lungers fulde kraft skriger til sine spillere og ikke mindst til dommeren. Vi kan også tydeligt se hendes langemand, der af og til får lov til at stritte i luften i flere sekunder, selv om hun har fået at vide, at det må den ikke.

Bølgerne går højt i sportens verden, hvor der spilles tæt, hårdt og hurtigt. Der er hverken tid til de store verbale eller fysiske overvejelser i de mange pressede situationer med modstanderne lige i hælene.

Det behøver man ikke se landsholdskampe på tv for at vide.

Men man behøver måske at have indblik i sport på eliteplan for at vide, at man inden for sportens

verden faktisk arbejder meget med at styrke både spillere og træneres sproglige kompetencer, så man netop undgår uovervejede og ukonstruktive meldinger.

»Når man dyrker sport, bliver man målt på sine præstationer, og man er mere eller mindre konstant udsat for kritik og krav om nye og bedre præstationer. Det kommer vi ikke uden om, men netop derfor er det ekstremt vigtigt, at den kritik, man får, og den feedback, man selv

giver, er så præcis og ærlig som muligt,« lyder det fra Anders Poulsen.

Adskil personen fra præstationen

Anders Poulsen er lærer på Københavns Idrætsefterskole (KIES), og han har de sidste 3 år haft kommunikation på skemaet. Ikke som et decideret fag, men som et tværgående tema, der flere gange i løbet af skoleåret bliver taget i form af blandt andet workshops og foredrag. At kommunikationen er kommet

»En måde at undgå misforståelser på er, hvis alle kommunikerer så åbent og ærligt som muligt, og dermed viser lidt mere af sig selv end blot den adfærd, man kan se med det blotte øje«

Tillidsøvelser hjælper på kommunikationen både på og uden for banen

FOTO: JENS ASTRUP

i fokus på KIES skyldes dog ikke udelukkende det faktum, at eleverne spiller håndbold og fodbold på højt plan og således skal lære at begå sig på banen. I følge forstander Jan Barslev er temaet i lige så høj grad aktuelt uden for banen.

»Jeg tror, alle skoler oplever problemer med negativt sprogbrug blandt eleverne, og vores skole er ingen undtagelse. Som idrætsudøvere ser vi en tæt forbindelse mellem den kropslige og den verbale kommunikation, og det er blandt andet derfor, vi trækker på eksterne undervisere og foredragsholdere som Thor Munkager, der med solid erfaring fra elitesporten har masser af eksempler på, hvor nedbrydende negativ sprogbrug er, og omvendt hvor opbyggende positivt sprogbrug er,« fortæller Jan Barslev.

Faren for at udtrykke sig negativt er umiddelbart større, når man skal give kritik af andre. Og det skal man ofte, når man dyrker holdsport på højt plan. Anders Poulsen understreger igen vigtigheden af at være præcis og ærlig, men det forudsætter mere end et overfladisk kendskab til den person, man giver kritik.

»Selv den mest præcise og ærlige kritik kan opleves negativt, hvis modtageren tager kritikken personligt. Derfor er det alfa og omega, at man forstår at adskille personen fra præstationen, når man giver kritik. Hvis ikke man kender den person, man giver kritik, særlig godt, kan man jo nemt komme til at sige noget, som støder personen. Det skal både afsenderen og modtageren tage højde for. En måde at undgå misforståelser på er, hvis alle kommunikerer så

åbent og ærligt som muligt, og dermed viser lidt mere af sig selv end blot den adfærd, man kan se med det blotte øje, men som man har så svært ved at tolke rigtigt,« forklarer Anders Poulsen.

Det er en syg høne, der har lagt det æg

Hvad der sker, når man er meget upræcis og direkte uærlig i sin kommunikation til andre, viser Anders Poulsen på denne dags kommunikationsworkshop, hvor eleverne på håndboldlinien er samlet i gymnastiksalen.

Et klip fra den danske film »Blinkende lygter» får eleverne til at rette ryggen, og der bliver grint højt, da Søren Pilmark banker sin knytnæve i ansigtet på en totalt uforberedt Sofie Gråbøl, der indtil da har moret sig kosteligt over Pilmarks åbenlyst manglende talent, når det gælder om at puste æg. Hverken Gråbøls kæreste eller de andre forbryderkammerater, der har deltaget i den barnlige leg, er chokeret over Pilmarks reaktion, som de forgæves havde forsøgt at forhindre ved at stoppe legen. De kender nemlig Pilmark en hel del bedre end karakteren spillet af Sofie Gråbøl, men er omvendt hæmmet af denne viden. Og de er langt fra ærlige i deres groteske kommentar på det voldelige udfald af legen:

»Det er en syg høne, der har lagt det æg.»

Spurgt ind til, om eleverne kan genkende reaktionsmønstrene fra filmen, er der flere, der markerer sig. Sacha Nielsen: »Jeg kan godt finde på at pakke tingene ind for at vise hensyn til nogle, der ikke har det så godt. Jeg passer også mere på med at joke, hvis jeg fornemmer, at en person har det dårligt. Så er der større risiko for, at han eller hun bliver ked af det.«

»Jeg tror, alle skoler oplever problemer med negativt sprogbrug blandt eleverne, og vores skole er ingen undtagelse«

Forstander Jan Barslev

FOTO: JENS ASTRUP

Lærer Anders Poulsen sætter kommunikation på skemaet flere gange i løbet af året

Emil Jørgensen: »Jeg kender det med at give andre eller noget andet skylden for noget, en har gjort, hvis den, der har gjort det, vil blive såret af at blive kritiseret. Men man kan også tage så meget hensyn, at problemet i længden bare bliver værre.«

Der er nogenlunde bred enighed om, at der er forskel på drenge og pigers måder at håndtere kritik og konflikter på. Drengene er ofte mere hårde, men også mere ærlige i deres kommunikation.

Nicolaj Svendsen: »Drenge er mere direkte og kan også klare mere kritik. Piger kan være uvenner i en evighed, hvor vi hellere vil slås os ud

Tema på nettet

I Efterskolen nr. 5, oktober 2007, bragte vi et tema om det rå sprog. Find temaet på www.efterskolen.com under Tema-artikler

FOTO: JENS ASTRUP

af det. Vi bliver nogle gange overrasket over pigernes måde at reagere på.»

Clara Porsager: »Når vi fx spiller håndhold, så fortæller drengene det med samme, hvis nogle spiller dårligt. Det går nogle gange rigtigt galt, fordi de faktisk sårer med det, de siger. Omvendt har pigerne en tendens til at gemme kritikken til bagefter og i stedet bagtale personen. Det er nok endnu værre, men generelt tror jeg, at det er sværere for drengene at tale pænt og upersonligt, fordi der er så meget prestige for dem i at være grove.»

Sidste aflevering

At Clara Porsager har ret i, at drengene generelt har sværere ved at lægge grovfilen væk og levere en positiv kritik, tyder fremlæggelsen af elevernes gruppeøvelser på. I en af øvelserne skal eleverne komme med deres bud på, hvordan en træner bedst muligt får fortalt en spiller, at han eller hun bliver sat af holdet. Flere af drengene demonstrerer, at det er nok at sige til spilleren, at vedkommende ikke er god nok, mens pigerne mener, at træneren skal tage mere hensyn til, hvordan spilleren vil opfatte det. Drengene er også mere kontante i deres bud på en kommentar til en spiller, der spiller en rigtig dårlig kamp, men samtidig kritiserer alle andre. »Hold din kæft og spil håndbold» er et af budene, og hvis der endelig er brug for flere kommentarer, må de vente til efter kampen. Sondringen mellem, hvad man siger på banen og i omklædningsrummet, deler de fleste elever. Der er ganske enkelt ikke tid til at give en ordentlig feedback og sige tingene på den helt rigtige måde i kampens hede.

»Det vigtigste er at sige tingene på en ordentlig måde bagefter. Men samtidig er det heller ikke alt, der skal uddybes. Nogle gange er det jo åbenlyst, hvad problemet er, og så behøver man altså ikke at skære det ud i pap,« lyder der fra en elev.

Men det, der er åbenlyst for den ene, er det ikke nødvendigvis for den

anden. Det er en af dagens vigtige pointer, og den bliver meget tydelig, da eleverne skal fremlægge deres bud på følgende dilemma: En af dine gode venner er blevet kæreste med din veninde. Du ved, at din ven har en anden, som han ser indimellem. Du synes ikke, det er fair over for din veninde. Hvad siger du til hende?

Efter heftig debat frem og tilbage om man overhovedet skal sige noget til veninden, bliver hovedbudskabet mere eller mindre kogt ned til, at der er stor forskel på, om playeren (den der har flere kærester) er en dreng eller en pige. Hvis man er dreng og flirter til højre og venstre, er man charmerende, mens piger, der gør

det samme, er billige. Det er der ikke megen logik i, erkender selv de mest hårdkogte af drengene, men noget konstruktivt forslag til, hvordan man ændrer denne sejlivede opfattelse, har de ikke. Heller ikke da Anders Poulsen spørger: Hvorfor er vores kultur sådan?

»Sådan er det nu engang,« lyder det højeste bud fra salen.

En kommunikativ aflevering, der ikke levner mange muligheder for at spille bolden videre. Af samme grund er det nok meget godt, at der over hele året på KIES er fokus på den åbne og ærlige kommunikations betydning for vores muligheder for at ændre vores egen og andres adfærd.

Joharvinduet

For at eleverne på Københavns Idrætsefterskole forstår betydningen af at kommunikere åbent og ærligt, har Anders Poulsen introduceret dem til Joharvinduet, der er en model over den menneskelige personlighed. Modellen viser, at ens personlighed består af 4 områder, hvoraf det kun er det ene, der er kendt for både en selv og omverdenen. De 3 andre, nemlig det blinde, det skjulte og det ukendte område er henholdsvis ukendt for dig selv, for omverdenen og for både dig selv og omverdenen. Pointen med modellen er, at jo mere ærligt og åbent eleverne kommunikerer, jo større bliver det område af deres personlighed, som både er kendt af dem selv og af andre. Og det er et godt afsæt for at kunne give konstruktiv kritik, som ikke bliver taget personligt.

Det var amerikanerne Joseph Luft og Harry Ingham, der i midten af 1950'erne udviklede Joharvinduet. Vinduet ser således ud:

	Kendt af dig selv	Ukendt for dig selv
Kendt af andre	1 KENDT OMRÅDE	2 BLINDT OMRÅDE
Ukendt for andre	3 SKJULT OMRÅDE	4 UKENDT OMRÅDE